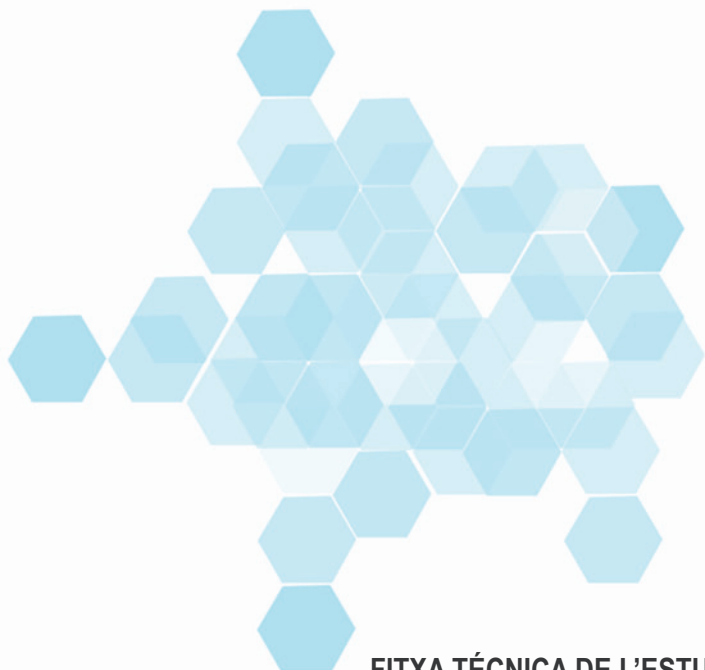

Avaluació qualitativa
dels serveis i equipaments

ALMUSSAFES

PART 1
PRESENTACIÓ

FITXA TÉCNICA DE L'ESTUDI-RECERCA

A: Dades de l'entitat sol·licitant:

Ajuntament d'Almussafes. Resolució de l'alcaldia nº 1148/2014, de 23/05/2014
CIF P46 03500-B. Adreça: Passeig del Parc, s/n. 46440 ALMUSSAFES (la Ribera baixa).

B: Dades generals de l'estudi-projecte:

Assessorament professional a l'ajuntament per a l'execució dels treballs d'avaluació dels serveis i equipaments públics i redacció del Pla de Participació Ciutadana

C: Títol del projecte:

Avaluació qualitativa dels serveis i equipaments municipals 2014 (Part 1)

D: Període d'execució:

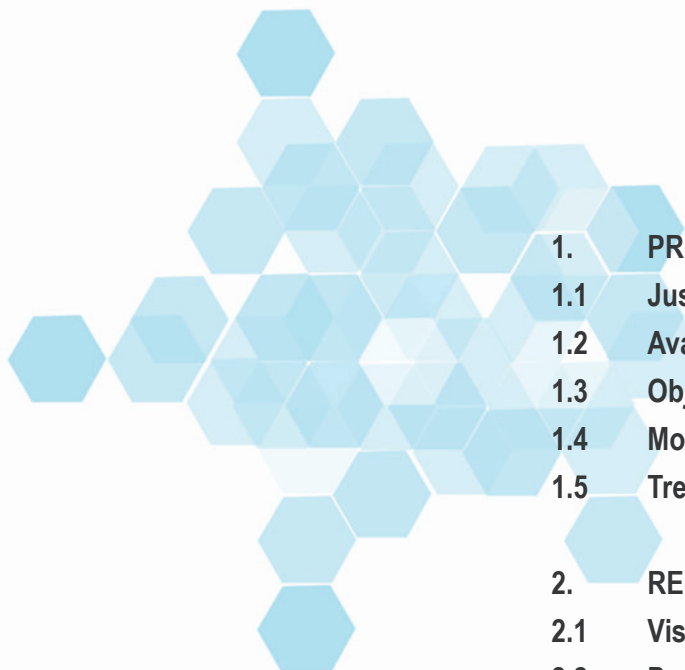
Del 28/05/2014 al 28/03/2015.
Fase I del 28/05/14 al 28/11/2014

E: Metodologia qualitativa

Entrevistes en profunditat i discussions de grup.
Perfil: Joves < 30 anys i homes i dones > 35 anys
Anàlisi de dades amb software AtlasTi

F: Investigador principal:

Josep Pérez i Soriano, llicenciat i doctor en sociologia, Universitat de València;
Màster Executiu en Direcció d'Empreses (Universitat Politècnica de València)
NIF 18908779L. Adreça de contacte: josep.perez@valencia.edu

ÍNDEX

- 1. PRESENTACIÓ**
 - 1.1 Justificació del projecte
 - 1.2 Avaluar: observar i escoltar
 - 1.3 Objectius i metodologia
 - 1.4 Mostra representativa de la població
 - 1.5 Treball de camp
- 2. RESULTATS DE L'ESTUDI**
 - 2.1 Visió panoràmica general
 - 2.2 Percepció de la qualitat de vida
 - 2.3 La mirada superficial dels relats
 - 2.4 Motius de satisfacció ciutadana
 - 2.4.1 Festes
 - 2.4.2 Parcs
 - 2.4.3 Equipaments públics
 - 2.4.3.1 De l'oferta educativa
 - 2.4.3.2 De la formació permanent
 - 2.4.3.3 De l'oferta cultural i esportiva
 - 2.5 Preocupacions ciutadanes
 - 2.5.1 Preferència local i forasters
 - 2.5.2 Treball en la Ford
 - 2.5.3 Treball per als joves
 - 2.5.4 Treball per a les dones
 - 2.5.5 Aïllament: transport metropolità
 - 2.5.6 Habitatge i emancipació
 - 2.5.7 Crítiques, de pares i de fills
 - 2.6 Conclusions
 - 2.6.1 Recomanacions
 - 2.7 Annex 1 Informe resum de l'anàlisi dels fragments per codis
 - 2.8 Annex 2 Transcripció de la discussió del grup 1 i 2
 - 2.9 Annex 3 Transcripció resum de les entrevistes

1. PRESENTACIÓ

1.1 Justificació del projecte

Valorar objectivament la qualitat de les intervencions públiques és una obligació democràtica (de transparència) i un requisit d'interès públic (d'eficàcia), ben útil per saber el grau d'ajust entre allò previst i el resultat final. Consisteix en proveir d'informació basada en evidències per a la presa de decisions. Avaluar no és un fi en si mateix sinó un instrument per prendre decisions de millora; i n'és també una eina de comunicació, d'obtenir coneixement d'usuaris i proveïdors.

Els components principals de l'avaluació de les polítiques públiques són "la comprensió de la acció pública y su papel de anclaje para el impulso de una democracia participativa". És per això que cal considerar, ara i ací, la definició genèrica de participació com aquelles experiències i processos que involucren la ciutadania en les polítiques públiques. "El código del buen gobierno local" (FEMP)¹ considera l'avaluació ciutadana de la gestió local com una via per que els col·lectius socials "puguen expressar-se i sentir-se partícips, còmplices de la vida de la seua comunitat local".

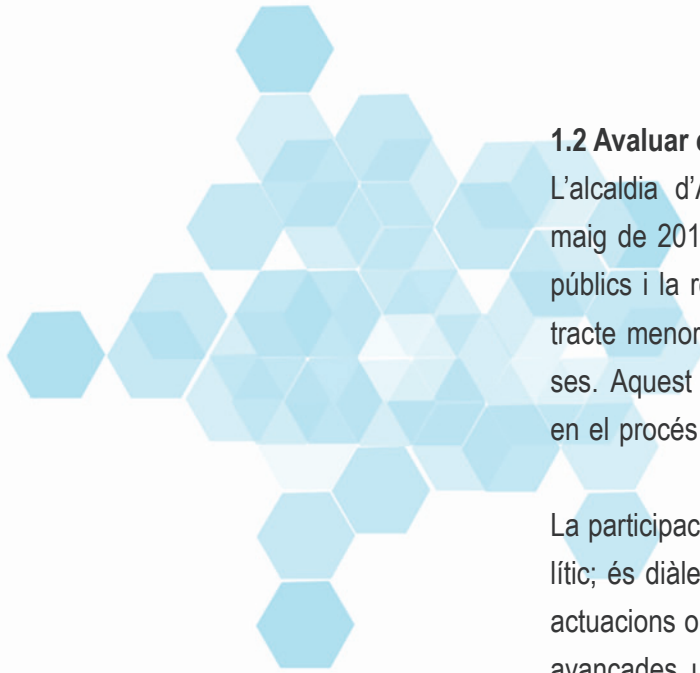
"...perquè col·lectius socials s'expressen, participen"

La carta de "Buenas prácticas de participación ciudadana" de la FVMP² (o la Llei 11/2008-GV, i el Decret 76/2009) és un compromís més per una administració més oberta i pròxima. L'ajuntament d'Almussafes l'ha signada i se n'ha compromès: el Reglament Orgànic Municipal (ROM, art. 113.12 de 25.02.11) contempla l'objectiu "d'efectuar l'avaluació de les polítiques i programes públics".

Així que Almussafes realitza periòdicament una avaluació de la qualitat dels serveis públics, per conèixer la valoració ciutadana dels equipaments i serveis municipals segons una mostra representativa de la població. I enguany, de manera complementària, una avaluació qualitativa. La primera, per documentar el grau de satisfacció (context de justificació); i la segona, per comprendre'n els motius, els requeriments actuals i potencials del veïnat (context de descobriment). Avaluar els programes municipals (mitjançant qüestionaris interns) no és incompatible amb una avaluació externa, centrada més en observar la percepció ciutadana global i, més encara, per a comprendre les necessitats explícites i latents, a fi de contrastar i si de cas, redissenyar els programes locals.

¹ FEMP és l'acrònim de la Federación española de municipios y provincias

² FVMP: Federació valenciana de municipis i províncies.

1.2 Avaluar és observar i escoltar; participació i comunicació.

L'alcaldia d'Almussafes mitjançant la resolució nº 1148/2014, de 23 de maig de 2014, va decidir encarregar l'avaluació dels serveis i equipaments públics i la redacció d'un pla de participació ciutadana. Es tracta d'un contracte menor de serveis (expedient SEC/cme/34-14) a realitzar en dues fases. Aquest estudi respon, doncs, a la demanda d'assessorament extern en el procés d'avaluació interna (quantitativa) i sobretot externa, qualitativa.

La participació ciutadana és una recomanable orientació i un compromís polític; és diàleg i comunicació bidireccional, i atendre-la abans de programar actuacions o a l'hora d'avaluar-les, és una característica de les democràcies avançades, una expressió de responsabilitat política, de sentit pràctic: perquè els objectius perseguits en l'avaluació són l'aprenentatge (escoltar i aprendre'n uns dels altres), la qual cosa contribueix a millorar les polítiques públiques que se'n beneficien de l'opinió ciutadana i dels professionals que les administren.

Avaluar és observar i escoltar

La co-decisió és una pràctica que vincula tots els grups d'interès objectiu: si guen en l'àmbit públic (professionals, decisors, representants polítics), si guen en qualitat d'usuaris, particulars o col·lectius. Tots en són beneficiaris i proveïdors d'informació d'interès. D'una banda, als decisors públics se'ls aporta valoracions tècniques externes que contribueix a prendre millor les decisions (dimensió estratègica); als gestors públics se'ls informa del que fan, per saber com millorar-ho (dimensió operativa) i a la ciutadania (dimensió participativa) la qual cosa millora la qualitat i legitimitat democràtica: és un cercle virtuós positiu, una forma de rendir comptes (transparència i responsabilitat públiques) d'acord amb els Fundamentos de la evaluación de políticas públicas (Agencia de Evaluación de la Calidad. Ministerio de Administraciones Públicas, 2010)

Tot seguit, s'explicarà somerament la metodologia que s'ha seguit en congruència amb els criteris i objectius genèrics, i atenent a l'interès municipal de procurar el consens en el diagnòstic, la participació, per tal d'afavorir la vinculació veïnal més àmplia possible, d'interès en ulteriors iniciatives, més estratègiques, com ara la construcció del model de ciutat.

1.3 Objectius i metodologia

La metodologia qualitativa permet aproximar-se a l'avaluació de les polítiques públiques amb una certa profunditat, ja que n'abasta qüestions per a les quals els mètodes quantitativs no aporten respostes tan satisfactòries, com ara: explorar aspectes que es donen per descomptat, com a evidents; entendre opinions diferents de professionals sobre un programa públic; comprendre'n els motius de satisfacció/insatisfacció; desitjos latents o expressius, i descobrir-ne potencialitats en els equipaments i serveis.

Els objectius específics han estat els següents:

- Identificar els motius de satisfacció/insatisfacció en la prestació dels serveis
- Descriure'n les virtuts o carències, les necessitats i oportunitats potencials i les preocupacions ciutadanes principals
- Consensuar i proposar recomanacions, resultat de la confrontació en el relat dels actors, públics i particulars, individuals i col·lectius.

Comprendre els motius de satisfacció o insatisfacció; desitjos latents o expressius, i descobrir-ne potencialitats en els equipaments i serveis.

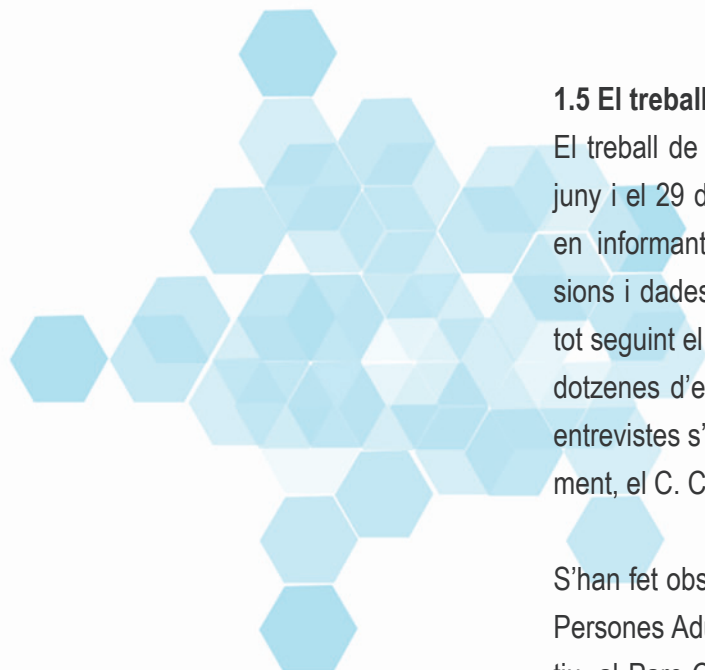
Les tècniques utilitzades han estat, bàsicament, entrevistes exploratòries a informants clau, i a gestors i usuàries (segons perfils); l'anàlisi documental dels programes i serveis; l'observació directa de casos (esports, cultura, ocupació, joves...) i discussions grupals, la primera el 22/10/14 i la segona el 29/10/14, enregistrades (àudio i vídeo) i transcrites.

La mostra ha estat constituïda, en primer lloc, per una dotzena de professionals de l'Ajuntament i una cinquantena de persones representatives dels diversos perfils de la població, una part menors de 35 anys i l'altra majors de 35. Hi ha 29 homes i 32 dones.

En la mostra teòrica de l'estructura social s'ha considerat la diversitat en l'estat civil, l'ocupació laboral i la formació; les identitats culturals, idiomàtiques i fins i tot sexuals (gais i lesbianes). I també, la diversitat religiosa (agnòstics o creients, catòlics i baptistes). En alguns casos no s'ha pogut arribar a formalitzar l'entrevista, siga per aplaçament reiterat, per desinterès subjectiu o bé objectiu (saturació discursiva del perfil d'estudi). No totes les entrevistes són d'Almussafes, algunes no hi viuen i moltes han vingut de fóra.

1.4 Quadre de la mostra representativa de la població

Nº Entre	Sexe	Edat	Idioma	Data	Estudi/treball	Activitat
E01	H	-	VAL	02/06/14	Tècnic Superior	Ajuntament / Cultura
E02	D	-	VAL	02/06/14	Tècnic Superior	Ajuntament / Cultura
E03	D	-	VAL	09/06/14	Tècnic Superior	Ajuntament / Recaptació
E04	D	-	VAL	09/06/14	Tècnic Superior	Ajuntament / ADL
E05	H	-	VAL	10/06/14	Tècnic Superior	Ajunt Pavelló Esports
E06	H	-	VAL	10/06/14	Tècnic Mitjà	Ajunt CI Juvenil
E07	D	-	VAL	11/06/14	Oficial	Ajunt S.Generals
E08	D	-	VAL	11/06/14	Tècnic Mitjà	Ajunt Benestar social
E09	D	-	VAL	11/06/14	Becària	Ajuntament Prom Econòm.
E10	H	-	VAL	16/06/14	Tècnic Superior	Ajunt Benestar social
E11	D	-	CAS	16/06/14	Tècnic Superior	Ajunt S. Generals
E12	D	-	VAL	17/06/14	Tècnic Superior	Ajunt Polícia Local
E13	H	-	VAL	aplaçada	Tècnic Mitjà	Ajunt Urbanisme
E14	D	-	VAL	25/06/14	Tècnic Superior	Ajuntament Escola P.A.
E16	H	31	Val	25/06/14	Estudia / treballa	Polígon Indus Ford
E17	H	30	Val	01/07/14	Enginyer Pime	Asso. l'Espurna
E18	H	27	Val	01/07/14	Periodista Aut.	Coord. Ass de joves
E19	H	30	Val	01/07/14	D. RRLL	Ass. Espurna
E20	D	57	Cas	01/07/14	Ama casa	Estudia EPA
E21	D	47	Cas	03/07/14	Immigrant	Estudia EPA
E22	H	74	Val	03/07/14	Jubilat	Ass. Pensionistes
E23	D	23	Val	03/07/14	Músic/Estudiant	Universitat Barcelona
E24	D	28	Val	03/07/14	Cambrera	Produc Ecològica
E25	H	31	Val	03/07/14	Anima cultural	Pime Promoció cultural
E26	D	29	Val	03/07/14	Treball social	Centre Penitenciari
E27	D	20	Val	07/07/14	Estudia BBAA	Clavariessa
E28	H	25	Val	07/07/14	Enginyer	Empresa Xarxes mòbils
E29	D	58	Val	07/07/14	Ama de casa	Ass. C.C. Andaluz
E30	H	38	Cas	09/07/14	Artista	Dinamitzador cultural
E31	H	20	Val	09/07/14	Estudiant Dret	Universitat de València
E32	H	21	Val	09/07/14	Electricista	Industria Ford
E33	D	20	Val	09/07/14	Estudia BBAA	Clavariessa
E34	H	55	Val	09/07/14	Ferreteria	Presid. Associació Esport
E35	H	60	Val	09/07/14	Prof Institut	Presid. Ass Esportiva
E37	D	45	Val	30/08/14	Tècnica AP	Ampa IES
E38	D	50	Val	01/10/14	Funcionària	Ampa CEIP Almazaf
E40	D	47	Val	30/09/14	PIME	AECAL
E43	D	40	Cas	25/09/14	Emprenedora	ADA
E47	D	39	Val	30/09/14	Mestra	CEIP Almazaf
E48	D	23	Val	25/09/14	L. Sociologia	Aturada
E50	D	50	Cas	07/07/14	Ama de casa	Ass. C.C. Andaluz
E52	H	62	Cas	25/09/14	Pre-jubilat Ford	Pres Associació
E54	H	57	Val	25/09/14	Disseny moda	ADA
E57	D	40	Val	26/09/14	Mestra	CEIP Almazaf
E58	D	36	Val	01/10/14	Tècnica Electrom.	Oficial en la Ford
E59	D	40	Val	30/09/14	ama casa	aturada
E60	D	68	Val	01/10/14	Jubilada	Estudiant EPA
E61	H	58	Val	01/10/14	Farmacèutic	Promotor Associació

Les entrevistes s'han realitzat en els llocs de treball o espais públics

1.5 El treball de camp

El treball de recerca i observació de la població s'ha realitzat entre el 2 de juny i el 29 d'octubre de 2014. La primera tanda de contactes es va centrar en informants clau dels serveis, a fi de recollir documents, informes, impressions i dades de contacte personal per iniciar l'accés a les unitats d'anàlisi, tot seguint el que se'n diu "bola de neu". A mitjans de juliol ja s'havien fet dos dotzenes d'entrevistes personals; la resta, durant el mes de setembre. Les entrevistes s'han realitzat en els llocs de treball o espais públics (fonamentalment, el C. Cultural).

S'han fet observacions al Pavelló d'Esports, C. Cultural, Centre de Formació Persones Adultes, Llar de Majors, Mercat Municipal, Hort Urbà, al Poliesportiu, al Parc Central, al poliesportiu... tant en dies laborables com en festius; de matí, de vesprada o de nit. S'ha visitat equipaments públics (tots, llevat del magatzem del polígon) i els privats de major freqüència i ús ciutadà. S'hi han realitzat recorreguts d'usos quotidians en diversos contextos d'interès, amb joves de 25-35 anys fins a a parelles benestants (40-55 anys)³, en nits de processons o de berbenes populars.

Les anotacions, converses i entrevistes personals han produït un centenar de fulls, i un altre centenar la transcripció de les discussions de grup realitzades els dies 22/10/14 (amb 8 joves menors de 30 anys) i el 29/10/14 (8 majors de 35). Els relats s'han codificat seguint un mapa de categories conceptuals per facilitar l'anàlisi i interpretació, amb el suport del software d'anàlisi qualitativa de dades AtlasTi (annex 1).

Mapa de categories inicials

1.Motius de SATISFACCIÓ	2.Motius d'INSATISFACCIÓ
1.01 Qualitat vida	2.01 Aïllament/Transport
1.02 Identitat/integració	2.02 Treball/Ford
1.03 Festes i berbenes	2.03 Treball/dones
1.04 Els parcs	2.04 Treball/joves
1.05 Equipaments públics	2.05 Habitatge/Lloguers
1.06 Promoció educativa	2.06 Imatge urbana/arbres
1.07 Oferta formativa	2.07 Massificació serveis
1.08 Oferta esportiva	2.08 Preferència/Forasters
1.09 Oferta cultural	2.09 Excessos/subvencions

³ El treball de camp ha estat possible gràcies a la cooperació dels tècnics de l'Ajuntament, especialment dels caps de les àrees de Benestar social, Esports i Joves, Cultura, Tresoreria, Policia Municipal i sobretot per l'amabilitat i disposició cooperativa d'Anna Natek, Maria José Girona i Josep Mª Bullón.

2. ELS RESULTATS

2.1 La visió panoràmica

Almussafes és una població de 8,567 persones (4,315 homes i 4,252 dones)⁴. Són mil persones més que 10 anys enrere (2004). Dos mil més que ara fa vint anys (1994) i tres mil més que ara fa trenta anys (1984). És una població en creixement constant i intens. Segons l'IVE⁵, el creixement vegetatiu és positiu: la diferència entre naixements i defuncions hi dona un saldo positiu de 37 en el 2012.

Font. INE. 2014. Revisió del Padró Municipal. (Alerta, no donen dades de 1997 ni de 2007)

Més interessant, encara, són les dades del creixement natural de la població, atès que la diferència entre els que se'n van i els que entren al poble és positiu: l'any 2013, 284 persones deixaren el poble i se'n empadronaren 444, de les quals la majoria (293) provenien d'altres pobles valencians; 73 d'altres Comunitats Autònomes (C.A.) i només 78 de l'estranger. Dels que marxaren del poble, 183 s'instal·laren en altres municipis valencians, 40 en altres C.A i 61 en l'estranger.

Migracions 2013	País Valencià	Altres C.A. Espanya	Estranger	Total
Nº Persones emigrants	183	40	61	284 baixes
Nº Persones immigrants	293	73	78	444 altes

⁴ Són 8.819 habitants empadronats al mes d'octubre de 2014, dels quals 6.237 són "població activa"

⁵ Institut Valencià d'Estadística

De nouvinguts estrangers n'hi ha empadronats ben pocs: n'eren només 129 en l'any 2013 (una part procedents d'Europa i una altra, de la resta del món). Tot plegat és una taxa molt baixa d'immigrants, la meitat de la taxa general d'altres pobles valencians.

Almussafes és una població atractiva. En les dades del registre municipal (padró d'habitants) se'n destaca, primer, que aquest municipi augmenta molt la població; segon, que la causa principal d'aquest augment radica en els que vénen de fora i, tercera, que molts són procedents de pobles veïns i, en menor intensitat, d'altres regions espanyoles o de més lluny. N'hi ha ben pocs immigrants estrangers. La qüestió fonamental ara serà observar com s'acull i s'hi integra a les famílies o joves nouvinguts, en els processos d'interacció o de convivència. En la vida quotidiana, una vegada instal·lats ací, és còmoda la vida per als forasters? Hi tenen les mateixes oportunitats que les famílies locals? Els agrada viure-hi?

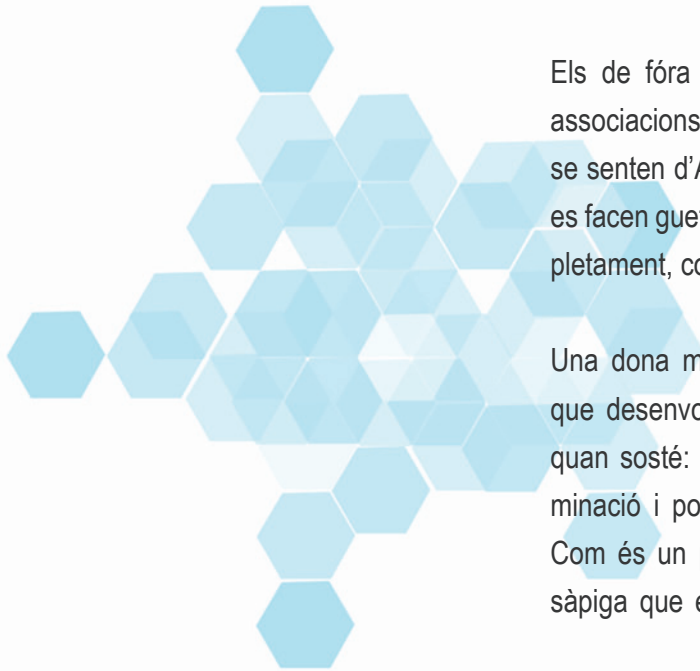
“Me siento como si estuviera en casa, muy familiar”.

El primer contingent important d'immigrants s'instal·laria en el poble amb el naixement de la factoria Ford, pels anys 70, procedents de regions espanyoles, els quals “varen portar altres familiars i amics dels seus pobles, generalment d'Andalucía. I poc a poc han anat integrant-se. Actualment, els seus fills s'han integrat molt bé i no veus diferències amb els fills de pares del poble” (E35H606).

Efectivament, la gent vinguda de fóra, fins i tot immigrants extracomunitaris als pocs anys de residència es senten en general ben acollits en la comunitat local. Ho resumeix molt bé aquest fragment d'una immigrant procedent d'Amèrica llatina:

“Me siento como si estuviera en casa, muy familiar. Aquí todos se conocen y la gente se ayuda mutuamente. Eso no se paga con dinero. Tiene eso de pueblo” (E21D47), és a dir, de comunitat local (de solidaritat orgànica en deien els clàssics), d'entorn favorable a la integració social. “A pesar d'una massiva i paulatina incorporació, s'ha mantès la mentalitat de poble amb el canvi sociològic tant gran que s'ha donat en poques dècades” (E35H60).

Almussafes és com una illa. El que passa ací no passa en cap altre lloc. El tindre molts diners ha fet que es financien moltes coses, des de la falla, les festes, les associacions... el poble, jo veig que en molts casos es gasta la pela, la qual cosa ha donat fruits molts bons (...) Hi ha una oferta cultural i festiva, educativa i formativa. Extraordinàries. (E61H58)

Els de fóra tenen possibilitats d'integrar-se'n, també per la feina de les associacions, "per exemple, el C.C. Andalus, que no se senten discriminats, se senten d'Almussafes; participen en les festes, fan activitats... no veig que es facen guettos, participen com tots en les activitats, i els xiquets estan completament, completament, integrats (E18H27), afirma una treballadora social.

Una dona major de molt de coneixement de la realitat local per la tasca que desenvolupa des fa quinze anys, hi pondera la versió més optimista, quan sosté: "Este és un poble on no hi ha massa desigualtat, però discriminació i pobresa n'hi ha. De vegades és silenciosa, de vegades s'amaga. Com és un poble xicotet i està un poc allò de la vergonya de que no se sàpiga que estan passant-ho malament, però haver-ne, n'hi ha" (E60D68)

Les interaccions socials realitzades en associacions i festes són, en efecte, ben importants alhora d'acollir i socialitzar, però, sobretot, els sistemes estàndards de socialització formal, com el sistema escolar i educatiu. Amb això n'està d'acord el grup de persones adultes consultades, integrat per persones de diferents orígens i condició social. Vegem-ne un fragment a tal d'exemple:

D Este poble tampoc és que ha crescut tant, ha passat de 3.700 a 8.000 habitants, però en molts anys. Després la gent ha anat arribant (paulatinament) i la gent s'ha anat incorporant... crec que avui hi ha molts fills de gent que vingueren... (E61H58)

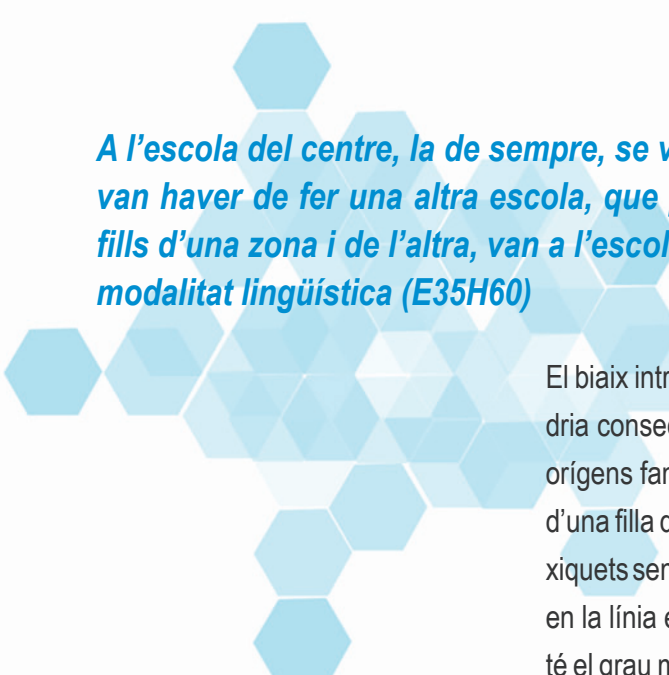
B Sí... (B: E52H62)

D I els xicons ja són d'ací i... (D: E61H58)

F I juguen a futbol i toquen en la banda de música i parlen valencià... (E35H60)

Sens dubte, l'idioma d'una població és el primer entrebanc a superar per afavorir l'adaptació dels forasters a l'entorn local, per acollir-lo en la cultura, costums, regles, procediments i rituals local: la comunicació verbal.

De manera que quan els nouvinguts estan més allunyats dels trets culturals locals, major és la dificultat objectiva per adaptar-se a la nova realitat i major la resistència a integrar-se'n. L'escola que és al centre del poble (CP Almazaf) ha jugat un paper clau en el procés de socialització, coneixement de l'idioma, en capacitar els joves en les llengües oficials, amb independència de l'origen cultural. Aquesta funció cabdal no va ser considerada en engegar el segon col·legi públic (El Pontet), amb un enfocament legal però menys ambicions pel que fa a la capacitat lingüística.

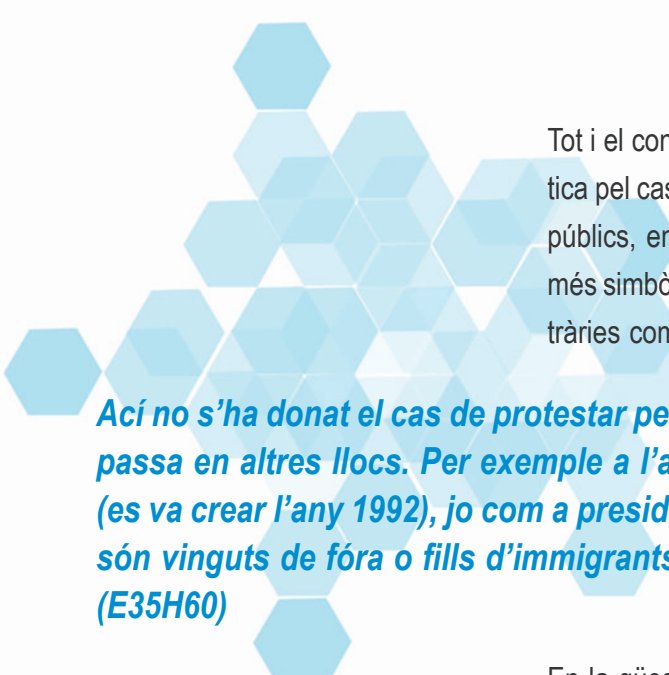
A l'escola del centre, la de sempre, se va iniciar la línia en valencià i quan el poble va créixer van haver de fer una altra escola, que per llei havia de ser en castellà. Però en general, els fills d'una zona i de l'altra, van a l'escola més pròxima, sense prejudicis ni preferències de la modalitat lingüística (E35H60)

El biaix introduït en el procés d'integració lingüística, via sistema escolar, hi tindria conseqüències en la diferenciació social entre xiquets i xiquetes, segons orígens familiars i, sobretot, segons la preferència o prejudici cultural. L'opinió d'una filla de migrants és significativa: "Vaig anar a l'escola l'Almazaf i entre els xiquets sempre es clavàvem amb els xiquets del (CP) Pontet. Els que estudiaven en la línia en castellà eren els xurros". La seua llengua materna és el castellà, té el grau mitjà de capacitació lingüística en valencià i ara estudia el grau superior. Si no fóra pel llinatge familiar, pels seus cognoms, ningú no en diria que és filla d'immigrants. És un exemple més d'èxit de les polítiques de socialització.

Sí, la docència a un o altre col·legi era diferent, contradient la forma de donar la docència –i de capacitació diferencial de l'alumnat-, però a l'institut no hi ha diferència segons l'origen escolar. Això sí, hi ha valenciano per als locals i castellano per als forasters. (E31H20)

Hi ha casos, però, de resistència a la integració social, els quals tenen en comú una voluntat de negar-se, de facto, a parlar l'idioma local, tot i que hi siga l'idioma del seu poble, el del context social i personal en el que hi conviuen. En aquests casos s'observa una certa desafecció (desarrelament) al poble, si no un sentiment d'alienació, de sentir-se'n estranys: "Las fiestas del pueblo son para la gente del pueblo, es la idea general. Vas a las berbenas. y lo ponen difícil para los de fuera, si no eres del pueblo." (E30H38). ¿Com potser que, vivint tota la vida en el poble, encara hi ha qui no es considera del poble?

És cert que no és fàcil trobar casos d'exclusió, o de resistència a la integració cultural, tot i que n'hi ha, és clar. Hi ha d'altres casos, però, en què l'idioma no sembla una expressió d'alteritat, sinó la voluntat de preservar l'idioma matern, una actitud de resistència. Contràriament al que hom pot pensar, la integració no n'ha de comportar renunciar a la cultura de procedència. I pel que sembla, en general la integració social i l'escassa diferenciació pels orígens familiars i culturals no n'ha significat la pèrdua dels contactes familiars en els territoris d'origen: "En este poble, els fills mantenen contactes i visites als pobles d'origen familiar, però estan integrats perfectament en la cultura local" (E61H58). I d'estiu, a l'Agost, quan "para la Ford, tot el poble para". I n'aprofiten per estuiar visitant les cases familiars en les poblacions d'origen.

Tot i el context general de reculada cultural, pel procés de substitució lingüística pel castellà, l'idioma propi hi manté certa vitalitat i presència en els espais públics, en la programació, en la vida quotidiana i en els àmbits municipals més simbòlics, i no s'hi observen expressions agressives, tant negatives i contràries com les que es donen en els entorns socials de l'àrea metropolitana:

Ací no s'ha donat el cas de protestar per parlar en valencià -en actes públics- mai, com sí que passa en altres llocs. Per exemple a l'assemblea de la penya, que n'hi ha 4 vegades a l'any (es va crear l'any 1992), jo com a president sempre parle en valencià, a pesar que molts socis són vinguts de fóra o fills d'immigrants, castellanoparlants. I no hem vist mai cap conflicte. (E35H60)

En la qüestió de l'idioma i dels efectes de la diferenciació en els programes escolars hi ha, però, explicacions i respostes per a tothom, de ben diferents:

No es pot dir que siga per les escoles, que la diferència del l'escola del centre i la del Pontet han contribuït a... Ara n'hi ha dos escoles però això no ha fet... Sí que ha pogut influir que durant els anys de major creixement del poble hi va haver dues constructores, una en uns solars al Nord -la constructora COPOVI-MUSSAFET- i una altra al Sud, la constructora López, pel carrer del Pontet. Els pisos que venien foren ocupats per la gent que necessitava... els de fora. (E35H60)

Junt a la distribució equitativa de la renda i els processos de socialització, formal (sistema educatiu, religió, comunicatiu) i informal (festes, associacions...) la funció de l'espai físic urbà, n'és també important de considerar, perquè hi podria ser causa i conseqüència de la desigualtat social, tot i que ací per la densitat i escassa segregació residencial no és considerable: "Ací no hi ha allò de els del poble i els forasters. Sí que hi ha un poc de concentració en alguns punts del poble..." (E35H60). No hi ha massa desigualtat en els barris. Hi ha algun punt negre, el Bronx li diuen. És allà a les finques roges, a prop del parc Pinar, a la vora d'unes mansions de rics... (E26D29). Llevat de casos puntuals, efectivament, d'eixes finques, una al Nord-Est i una altra al Sud, no s'hi observa desagregació per barris, la qual cosa afavoreix la interacció social i la integració d'uns i altres, en l'ús de l'espai públic, tant com en els equipaments lúdics, educatius i culturals.

Ara el poble està obrint-se molt a l'estranger... la gent que vingué fa anys per la Ford se n'ha integrat perfectament. Ací no hi ha barris, no hi ha exclusió ni discriminacions (E31H20)

2.2 Percepció de la qualitat de vida

Almussafes en l'imaginari col·lectiu és un municipi de la Ribera, seu de la factoria industrial Ford i també el nom d'un bocata, "un patriota" en diuen als bars del poble. En la percepció interna és "tranquil·litat, seguretat ciutadana i molts parcs públics". "És un poble tranquil, un poble pacífic, que poden estar els xiquets pel carrer... hi ha una tranquil·litat i uns serveis i comoditats que no tenen en altres pobles" (E60D68).

És un poble xicotet amb uns serveis de poble gran (E38D50). Un poble molt ben equipat, amb uns serveis per a 50.000 habitants (E12D). Comparat amb els pobles dels voltants, el resultat és força positiu: "Tens molts bons serveis, molts cursos, moltes associacions que fan moltes activitats i això fa que vinga gent del veïnat, perquè ací hi ha moltes coses que allà no tenen" (E38D50).

Aquí se està mejor que en los pueblos de alrededor. No han quitado la asistente social y se mantiene el centro de formación de adultos y muchos servicios. Aquí viene mucha gente de fuera y disfrutan mucho de las instalaciones, pagando claro. (E43D40).

Entre les entrevistades nascudes a Benifaió i casades a Almussafes també la comparació és clarament positiva: "Ara no canvie Almussafes per res del món. Ací hi ha qualitat de vida" (E59D40). Alerta no diuen més (adjectiu relatiu) qualitat de vida, si no que el sentit de la frase expressa, senzillament, un grau absolut: hi ha qualitat de vida. Com totes les persones entrevistades originàries de Benifaió, es creu que a Almussafes hi ha molta més oferta de serveis i equipaments públics, la qual cosa fa que molta gent hi vinga: "Ací hi ha associacions que promouen activitats, banda de música; fan teatre, pintura, canten, hi ha molta més oferta" (E24D28)

La comparació entre Benifaió i Almussafes, en efecte, resulta beneficiosa per aquest darrer poble, tot i que el cost de la vida sembla que siga coherent amb la tendència favorable a viure en ALM, potser siga més cara però els impostos...

"L'únic més barat són els impostos d'Almussafes, la resta és més o menys igual. L'impost de circulació, ací són 34€ tots els cotxes; i a Benifaió, un Astra costa 90 i pico; un Opel 60 i pico; un Citroën, 70 i pico... Benifaió no és més barat. Per això acabem venint tots cap ací" (E59D40)

La topetia o rivalitat tradicional entre pobles veïns no sembla apreciar-se-hi entre joves d'un poble i altre, tot i que encara hi persisteix en casos de persones majors.

No sóc racista, però a Benifaió està ple d'immigrants, de gitanos⁷... Els parcs estan bruts, ple de cristalls trencats, fan litrones i ho deixen tot... es trenquen coses i no les arreglen. Ací ho dius a l'Ajuntament i l'endemà ja està (...) A Benifaió no cuiden res. Ací la gent està més conscienciada del que és lo seu. (E59D40)

Això diu una dona nascuda a Benifaió i integrada absolutament en el poble de destinació. I n'hi ha d'altres exemples: "Ací la gent és més laica que a Benifaió (el seu poble). Ací, a missa va molt poqueta gent; no són tan classistes. El rector és de Benifaió, però ací no hi ha convent, ni col·legi de monges, ni de Cristo Rei." (E12D).

"A Almussafes es viu millor. L'únic que li falta és més transport (autobús). A peu tens un bon tros fins l'estació del tren de Benifaió (E29D58)". Llevat d'alguna carència, ací es viu bé, és molt a prop de València, a 1 km de l'estació de rodalies (Benifaió) que utilitzen sobretot estudiants, en diuen. "El millor del poble és la proximitat i la diferència amb la capital; la Ford i el parc industrial, la qual cosa permet disposar de més serveis que altres pobles, més finançament i més gent per a portar-los" (E34H55)

Ací es viu molt bé, gràcies al polígon de la Ford. L'esforç impositiu es baix; a vint minuts de la capital... La tranquil·litat que dona viure en un poble i amb una oferta cultural de capital..., ací la programació cultural és molt bona, representen obres que igual les pots vore al teatre Principal de València i ací, per només 6€. (E35H59)

En comparació amb la capital, el balanç també és molt favorable a la localitat, segons que en diuen les persones majors que han viscut als dos llocs: "La vida en este poble és molt diferent a València. Allí vius en una finca... i veus als veïns del costat i a lo millor no tens relació. Ací tot és més familiar, ací tenim una convivència familiar... és molt diferent, la vida en un poble... Per aparcar... Estic molt a gust. La vida mos ha canviat el 100% i (estem) molt agust" (E22H74).

"M'agrada ser i estar al poble. Estar en una finca de tota la vida i no conèixer el veí..." (E34H55). Estar-ne a gust, i encara més, "ser" del poble, amb independència de l'origen familiar és assolir una quota major encara d'integració. Vegem-ne un exemple: "Molt contenta de ser d'Almussafes. És una mentalitat, una forma de ser (de poble)... la personalitat és molt diferent, veus més la realitat. A València són més despreocupats, menys responsables... és molt diferent (...) Notes la diferència de ser de poble a ser de ciutat" (E33D20).

7 De malmom gitanos, els de Benifaió, atès que segons la llegenda a Almussafes no en poden haver mai. Per contra, els d'aquest poble serien coneguts a Benifaió com a trampsuts, tot i que la informadora una dona culta, escrupulosa i prudent, n'adverteix: "trampsuts entre cometes que no ho tinc encara contrastat" (E60D68)

Hi ha molts exemples de joves fills d'emigrants que estan perfectament integrats en el seu poble, i molts satisfets dels serveis i equipaments que tenen, com ara, E58D36, E26D29, E28H25, E33D20... Siguen fills de pares nouvinguts o descendents del poble, les expressions d'orgull, d'identitat local, són quasi unànime: "Em sent súper afortunada de ser i de viure a Almussafes" (E27D20). "Sóc molt patriota d'Almussafes" (E27D20)

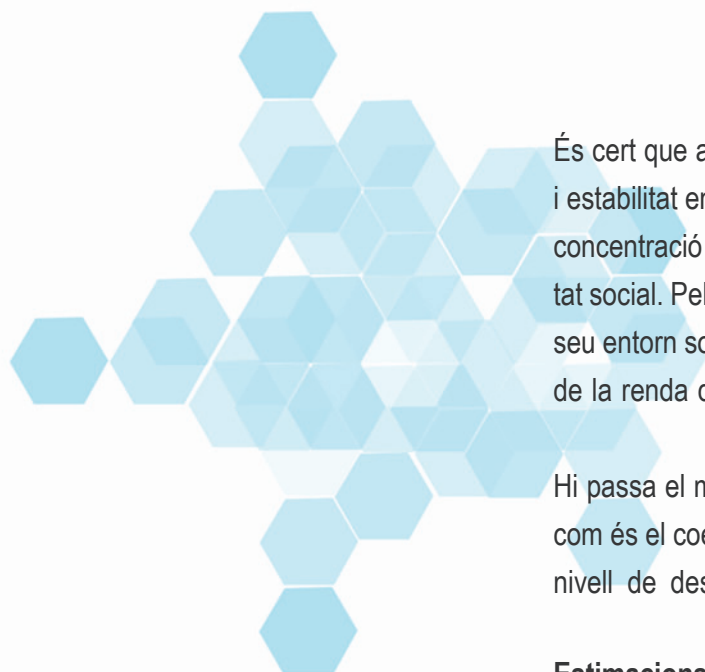
Igual que els joves locals, la gent nouvinguda sembla estar-ne contenta: "Almussafes és un dels millors pobles. Coneixent Almussafes, no me n'aniria mai a cap altre puesto" (E29D58). "És que és un poble molt acollidor.... no conec a ningú que diga que este poble es senta rebutjat"(E22H74). Són dos casos, una dona i un home vinguts fa més de trenta anys pel treball al polígon industrial.

Este és un poble tranquil, de vincles i relacions familiars. Més enllà de la Ford, el caràcter de poble s'ha mantès en les relacions personals. Hi ha una gran integració social a pesar de la vinguda de forasters a treballar en la Ford. (E61H58)

Mantenir la mentalitat de poble, significa que s'han socialitzat milers de persones procedents de cultures, idiomes i situacions socials diverses en un patró cultural compartit, que han afavorit l'accés als trets culturals locals sense discriminació per la cultura d'origen, siga amb els programes educatius formals i informals, amb els serveis i equipaments públics, siga per les festes i les associacions lúdiques, esportives i culturals. L'E52 és un bon exemple d'integració social local. El millor d'Almussafes segons ell és "la tranquilidad, la seguridad, el aire libre, la cercanía y que no hay desigualdad" (E52H62)

És un poble ric: fa 15 anys entraven 300.000 ptas/mensuals a cada casa. N'hi ha moltes nòmines; entren 4.500 o 5.000 euros mensuals en moltes famílies" (E06H). El procés d'industrialització local ha comportat un canvi social significatiu.

Amb la Ford, tots tenien treball o participaven dels nous recursos, salaris i rendes, siga pel jornal dels joves en la fàbrica siga per vendre parcel·les per al polígon, i així fins els botiguers i les pimes que sobreviuen amb els complements de la construcció dels pisos.... Tots contents (E35H60)

És cert que aquest és un poble ric, per l'alt nivell d'assalarització (de jornals) i estabilitat en els ingressos de les famílies, tot i no ser un poble de rics, ni de concentració de la renda, la qual cosa pot significar un baix nivell de desigualtat social. Pel que fa a la distribució equitativa de la renda: si en els pobles del seu entorn socio-econòmic, l'1 % de la població arriba a posseir més del 10% de la renda disponible global, a Almussafes és del 7,04%, segons FEDEA⁸.

Hi passa el mateix amb un altre indicador estàndard del grau de desigualtat, com és el coeficient Gini, atès que entre 0 (màxim nivell d'igualtat) i 1 (màxim nivell de desigualtat), a Almussafes s'hi observa un coeficient del 0,39.

Estimacions de renda i equitat social relativa d'Almussafes.

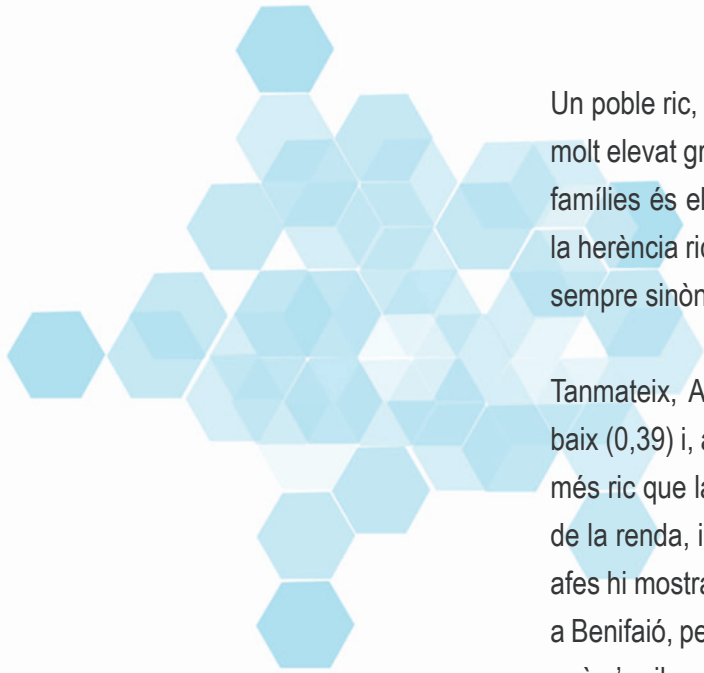
Any 2007	Habitants	Decla IRPF	Mitjana/habit	Mitja. declarants	C. GINI	C. Atkinson
ALMUSSAFES	7,967	3,958	9,418,94 €	18.959,25 €	0,39	0,14
SILLA	18.597	8.914	7.974,90 €	16.637,79 €	0.41	0.17
BENIFAIÓ	12,204	6,262	8,759,73 €	17,071,82 €	0,51	0,23
ALGINET	12.605	6.628	8.598,86 €	16.353,15 €	0.44	0.17
SUECA	28,112	13,763	8,415,19 €	17,188,69 €	0,44	0,17
ALZIRA	43.038	20.992	8.468,27 €	17.361,73 €	0.47	0.20

Font: Elaboració pròpia amb dades del FEDEA, 2014

Segons les dades de FEDEA referides a 2007, Almussafes presentava un nombre considerable de declarants de l'IRPF (bàsicament, nòmines, salaris), relativament més alt que la resta de municipis de la zona, amb un nombre d'habitants menor. Això en diuen les dades expressades en la segona i tercera columna: 7,967 habitants sumaven 3,958 declaracions de renda, amb un valor mitjà de 9,418 (el més alt de la zona); l'import mitjà dels declarants (18,960 €) és també el valor més alt de la zona. Sense comptar les dades de la capital (que hi figuren només com a referència), representen uns 2,000€ més per declarant que l'import mitjà de Benifaió; 2,300 més que a Silla o 2,700 més que a Alginet.

⁸ Font: Hortas Rico, Miriam i Onrubia Fernández, Jorge. A ESTUDIOS SOBRE LA ECONOMÍA ESPAÑOLA-2014/12 de FEDEA i GEN. "Renta personal de los municipios españoles y su distribución: Metodología de estimación a partir de microdatos tributarios", Universidad Complutense de Madrid, FEDEA y GEN

⁹ Per observar empíricament la desigualtat social les ciències socials usen els indicadors d'Atkinson i de Gini (pels noms dels autors). El primer agrupa la renda de la població en segments per tal d'estimar la concentració de la renda, per saber la contribució dels rics a la desigualtat. Són el top 0,1%; el top 0,5% i el top 1% de la població. El grau de desigualtat també pot observar-se mitjançant el coeficient Gini en la distribució social de la renda, que oscila entre 0 (equitat perfecta: és quan totes les persones tenen una renda igual) i l'1, quan 1 sola persona acumula tota la renda disponible (que se'n diu d'inequitat perfecta).

Un poble ric, tot i no ser un poble de rics. (F) “El poder adquisitiu del poble és molt elevat gràcies a la Ford i el polígon, mentre que el poder adquisitiu de les famílies és el que és. Que el pare siga ric no vol dir que tots els fills tinguen la herència rica, saps? (E35H60). Així és, comptar amb molts ingressos no és sempre sinònim d’una distribució equitativa de la renda.

Tanmateix, Almussafes també presenta un coeficient de desigualtat social baix (0,39) i, alhora, una menor concentració de la riquesa (0,14): és un poble més ric que la resta i que presenta, alhora, una millor equitat en la distribució de la renda, i encara més, una menor desigualtat social. Mentre que Almussafes hi mostra un coeficient de desigualtat més baix que Silla, Alginet i Sueca, a Benifaió, però, hi ha graus més alts (0,51), com València (0,50) i Alzira (0,47) que n’arriben a nivells molt elevats de desigualtat.

En el coeficient d’Atkinson (de concentració de la renda), Almussafes hi mostra també unes dades de distribució més equitativa de la renda, amb un 0,14 (baixa concentració de la riquesa); mentre que València (0,24) i Benifaió (0,23) expressen els nivells més alts i preocupants de concentració de la riquesa en molt poques mans. El top 1% més ric de València acapara el 14,84% de la renda global, mentre que a Benifaió és el 10,77% (a Almussafes, recorde-m’ho, és més baix: el 7,04%). Si ho comparem amb altres poblacions industrials, com ara Vila-real (14,20%) o Alcoi (11,62%) també és més baixa.

Ací hi ha molta classe mitja. Deixàrem de ser llauradors, que en els anys 60 i 70 n’hi havia propietaris i jornalers, però després, quan vingué la Ford i el polígon, es va establir una classe mitja en la que pràcticament tots tenien o bé un ingrés important o bé dos ingressos mitjanets. (E35H60)

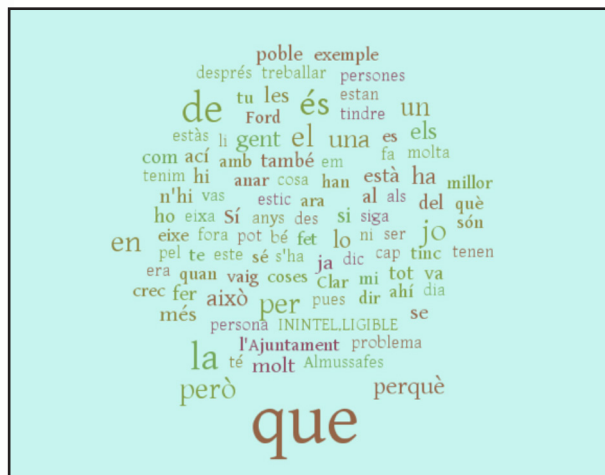
2.3 La mirada superficial dels relats

Una primera ullada a les dades conceptuals recollides, amb una anàlisi quantitativa de freqüència dels mots escoltats en les converses, i atenent a les transcripcions enregistrades, aportaria un mapa de conceptes que hi podria servir per aproximar-nos, tot i que fóra d’una manera molt i molt superficial, als assumptes d’interès d’uns i altres. També per esbrinar diferències entre joves i majors en Almussafes.

La dotzena de paraules més repetides en les converses amb joves han estat: Poble, Ajuntament, treball/faena, persones, Ford, Almussafes, Benifaió, dona, subvenció, escola, internet i empresa, cosa que fa pensar en els elements d’interès de les converses, tot i que s’ha d’advertir que hi podrien haver estat pronunciades en contextos d’intencionalitat positiva, negativa o neutra.

Si a eixa dotzena de mots li afegim (escola) d'Adults, València, festes/festers, joves, vida/viure i transport, en coneixerem un percentatge alt de les qüestions principals (3% del total de paraules o expressions orals enregistrades i transcrites). La transposició del text de la transcripció a un mapa gràfic dels mots, centrant-nos només en les 100 primeres paraules més usades.

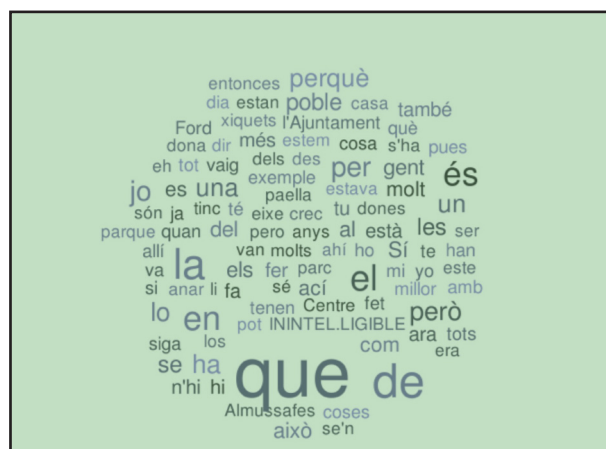
Poble, Ajuntament, treball/faena, persones, Ford, Almussafes, Benifaió, dona, subvenció, escola, internet, empresa, (escola) d'Adults, València, festes/festers, joves, vida/viure i transport

Pel que fa a les converses amb persones majors de 35 anys, d'un total de 11,563 paraules, de 2289 tipologies, expressades en 421 línies escanejades, podem comptar que les paraules més repetides i una vegada eliminades les de menor interès són: ajuntament, dona/dones, paella, Almussafes, parc/parque, xiquets, Ford, pobles, Benifaió, València, escola i treball. Si a eixos mots li afegim social, cotxe, carrer, Sagrari, Silla, salut, mercat, institut, currículum, plaça, famílies, solars i polígon... en coneixerem el rovell de l'ou dels conceptes motiu central de la discussió en aquesta segona tipologia de persones més adultes.

Tal com s'observa en el quadre que acompanya aquesta pàgina i que classifica els mots en una jerarquia segons les dades de freqüència relativa, les diferències amb els relats de joves i adults, en són ben poques. Se'n destaca l'absència del mot internet i treball en el top de paraules dels joves. Ara hi apareixen paella, parc, polígon, què també figuraven al llistat de la conversa dels joves però en llocs menys rellevants. Tot seguit veurem el mapa gràfic dels mots més freqüents en els majors de 35 anys, entre els 100 primers més usats.

Ajuntament, dona/dones, paella, Almussafes, parc/parque, xiquets, Ford, pobles, Benifaió, València, escola i treball. Si a eixos mots li afegim social, cotxe, carrer, Sagrari, Silla, salut, mercat, institut, currículum, plaça, famílies, solars i polígon...

En la pròxima pàgina tenim el quadre comparatiu amb dades de cada mot. A les següents, es descriuen els relats, primer referits a la satisfacció ciutadana i, més endavant, els motius de major preocupació, abans d'arribar a les conclusions.

DG1 Joves Anàlisi Quantit. de Paraules		
Mots	Nº	%
Poble	49	0,33
L'Ajuntament	43	0,29
Ford	38	0,26
Treballar	26	0,17
Persones	25	0,17
Persona	24	0,16
Almussafes	22	0,15
Benifaió	17	0,11
Dona	16	0,11
Subvenció	15	0,11
Treball	14	0,09
L'escola	14	0,09
Internet	14	0,09
Empresa	14	0,09
Treballant	14	0,09
Diners	13	0,08
D'adults	13	0,08
València	12	0,08
Festes	12	0,08
Joves	11	0,07
D'Almussafes	11	0,07
Viure	10	0,07
Vida	10	0,07
Transport	9	0,06
Pobles	9	0,06
Cotxe	9	0,06
Competència	9	0,06
Xarxa	8	0,05
Universitat	8	0,05
Formació	8	0,05
Festers	8	0,05
Festa	8	0,05
Faena	8	0,05
Connexió	8	0,05
banda	8	0,05
Amics	8	0,05
L'empresa	7	0,04
Poder	7	0,04
Jove	7	0,04
Centre	7	0,04
Tradicció	6	0,04
Teatre	6	0,04
Subvencions	6	0,04
Social	6	0,04
Polígon	6	0,04
Paelles	6	0,04
L'institut	6	0,04
L'atur	6	0,04
L'Ajuntament	6	0,04
Cultural	6	0,04
Berbenes	6	0,04
Vivenda	6	0,04

DG2 Adults Anàlisi Quantit. de Paraules		
Mots	Nº	%
L'Ajuntament	26	0,22
Dones	21	0,18
Centre	19	0,16
Paella	18	0,15
Almussafes	17	0,14
Parc	16	0,13
Xiquets	15	0,12
Dona	15	0,12
Ford	15	0,12
Parque	14	0,12
Pobles	13	0,11
Benifaió	13	0,11
València	12	0,1
L'escola	12	0,1
Treball	10	0,08
Social	10	0,08
Cotxe	10	0,08
carrer	10	0,08
Sagrari	10	0,08
Silla	8	0,06
Salut	8	0,06
Mercat	8	0,06
Institut	8	0,06
Curriculum	8	0,06
Plaça	7	0,06
Famílies	7	0,06
Faena	7	0,06
Subvencions	6	0,05
Solars	6	0,05
Polígon	6	0,05
Laboral	6	0,05
Grup	6	0,05
Festa	6	0,05
Escuela	6	0,05
Cultural	6	0,05
Carrers	6	0,05
Árboles	6	0,05
Treballar	5	0,04
Subvenció	5	0,04
Reis	5	0,04
Pueblo	5	0,04
Política	5	0,04
Poder	5	0,04
Planificació	5	0,04
Paro	5	0,04
Paelles	5	0,04
Municipal	5	0,04
Escola	5	0,04
Empreses	5	0,04
d'adults	5	0,04
Cotxes	5	0,04
Central	5	0,04